Deplasarea ipotecii separat de creanța pe care o garantează și cesiunea de rang

doi.org/10.24193/SUBBiur.71(2026).2.413-443↗ · publicat la: 21 nov. 2026

Adrian Tamba*

Rezumat. Lucrarea de față țintește cesiunea ipotecii (i.e., subrogația în ipotecă) și cesiunea de rang. Ea este împărțită în nu mai puțin de patru părți. Cea dintâi secțiune ia în considerare accesorialitatea ipotecii și transmiterea sa. Secțiunea a doua ține cont de cesiunea ipotecii ori, folosind o expresie sinonimă, subrogația în ipotecă. A treia secțiune este dedicată cesiunii de rang. În sfârșit, ultima secțiune a studiului nostru expune niște idei ca substitut al concluziilor.
Cesiunea ipotecii și cea a rangului sunt consacrate în România și în Franța [art. 2358 C.civ. român și art. 2473 alin. (1)-(2) C.civ.fr.]. Codul civil al Québecului, în art. 2956, face vorbire despre cesiunea de rang.

Cuvinte-cheie: ipotecă, accesorialitate, cesiune a ipotecii, cesiune de rang (i.e., de anterioritate)

* Adrian Tamba: Lect.univ.dr., Facultatea de Drept a Universității Babeș-Bolyai din Cluj, Departamentul de drept privat; e-mail: adrian.tamba@law.ubbcluj.ro↗; orcid: 0000-0001-8328-3517↗.
Toate drepturile de autor asupra operei rămân autorului Adrian Tamba, care o pune la dispoziția publicului sub licența cc by-nc-nd 4.0, creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0↗.

Subrogation in the right of hypothec and cession of rank

Abstract. The current paper aims at two legal mechanisms, i.e., the cession of hypothec and the cession of rank. Our work is divided in no less than four sections. The first of them takes into account hypothec's accessory nature and its transmission. The second section is dedicated to the cession of hypothec, that is, to the subrogation in the right of hypothec. The third section „talks about" the cession of rank. The fourth and final section of our study highlights a few ideas, instead of conclusions.

The cession of hypothec and that of rank are known to Romanian and French Laws [art. 2358 of the Romanian Civil Code and art. 2473 alin. (1)-(2) of the French Civil Code]. The Civil Code of Québec, at art. 2956, focuses on what is known as cession of rank.

Keywords: hypothec, accessory nature, cession of hypothec, cession of rank

Cuprins

I Accesorialitatea ipotecii și transmiterea ei 416
II Deplasarea ipotecii separat de creanța pe care o garantează (*i.e.*, cesiunea ipotecii ori subrogația în ipotecă) 424
III Cesiunea de rang 431
În locul concluziilor... 439
Bibliografie 441

In memoriam

Juanita Goicovici a fost un cercetător de calibru al „Dreptului contractelor", „Dreptului succesiunilor" și, mai ales, al „Dreptului consumatorului". Lucrarea sa (*i.e.*, „Dreptul relațiilor dintre profesioniști și consumatori"[1]) este, în România, din câte știm, cel mai amplu studiu ce tratează interacțiunile dintre profesioniști și profani.

Contribuția noastră se vrea un omagiu închinat unei minți de o putere intelectuală care îi caracterizează pe prea puțini.

Dumnezeu să te odihnească în pace, Juanita!

1 A se vedea, J. Goicovici, *Dreptul relațiilor dintre profesioniști și consumatori*, Ed. Hamangiu, București, 2022 (756 de pagini).

I Accesorialitatea ipotecii și transmiterea ei

1 Ipoteca garantează executarea unei obligații[2]. Ea este, așadar, un drept accesoriu creanței principale căreia îi garantează plata[3]. Deși ipoteca este un accesoriu al obligației principale, ea rămâne un drept distinct de aceasta[4]. Creanța și ipoteca îi atribuie acțiuni distincte creditorului ipotecar[5]. Creanța dă loc unor acțiuni personale (art. 2324 C.civ.) și ipoteca unor acțiuni ipotecare[6]. Desigur, în Québec, pot fi întâlnite anumite drepturi ipotecare asupra bunurilor grevate[7] (*e.g.*, luarea în plată). În România, în materie de ipotecă mobiliară, creditorul ipotecar se bucură de

2 A se vedea, J. Deslauriers, A. Benadiba, *Les sûretés au Québec*, ed. a II-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2018, p. 304, nr. 839 („*L'hypothèque garantit l'exécution d'une obligation*").

3 A se vedea, J. Deslauriers, A. Benadiba, *Les sûretés au Québec*, p. 304, nr. 839 („*C'est donc un droit accessoire à la créance principale dont elle garantit le paiement*").

4 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, ed. a V-a, Les Éditions Juste Titre, 2024, p. 62, nr. 69 („*Bien que l'hypothèque soit un accessoire de l'obligation principale, elle demeure un droit distinct de celle-ci*").

5 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 62, nr. 69 („*La créance et l'hypothèque attribuent des recours distincts au créancier hypothécaire*").

6 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 62, nr. 69 („*La créance donne lieu à des recours personnels, et l'hypothèque, à des recours hypothécaires*").

7 A se vedea, É. Lambert, *Les sûretés*, vol. V, *Exercice des droits hypothécaires et extinction des hypothèques*, ed. a II-a, *(Art. 2748 à 2802 C.c.Q.)*, Éditions Yvon Blais, Montréal, 2019, p. 16 („*… en sa qualité de créancier hypothécaire, un des quatre droits hypothécaires sur les biens grevés (la prise de possession à des fins d'aministration, la prise en paiement, la vente par le créancier, la vente sous contrôle de justice)* …„). A se vedea și É. Lambert, *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales) (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.)*, Éditions Yvon Blais, Cowansville, 2009, p. 215 („*Le Code civil prévoit quatre recours hypothécaires, soit: la prise de possession à des fins*

prerogativele ipotecare indicate de art. 2435 C.civ. (*e.g.*, preluarea bunului în scop de administrare – art. 2468 și urm. C.civ.).

Mai multe consecințe decurg din caracterul accesoriu al ipotecii[8].

În primul rând, ipoteca nu poate exista singură, fără o obligație principală valabilă[9]. Într-adevăr, ipoteca este tributară existenței unei obligații valide[10]. Nulitatea obligației principale ar antrena necesarmente nulitatea ipotecii create pentru a o garanta[11]. Deci, dacă obligația garantată este nulă, ipoteca este de asemenea[12] lovită de nulitate.

În al doilea rând, ipoteca ce garantează o obligație afectată de anumite modalități este supusă acelorași modalități[13]. Așadar, o

d'administration …, la prise en paiement …, la vente par le créancier […] et la vente sous contrôle de justice …").

8 A se vedea, É. Lambert, *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales) (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.)*, Éditions Yvon Blais, Cowansville, 2009, p. 228 („*Plusieurs conséquences découlent du caractère accessoire de l'hypothèque*"). Totodată, a se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 62, nr. 70 („*Le caractère accessoire de l'hypothèque entraîne plusieurs conséquences …*").

9 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 62, nr. 71 („*Premièrement, l'hypothèque ne peut exister seule, sans obligation principale valable*").

10 A se vedea, É. Lambert, *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales) (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.)*, p. 228 („*… l'hypothèque est tributaire de l'existence d'une obligation valide …*").

11 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 62, nr. 71 („*La nullité de l'obligation principale entraînerait nécessairement la nullité de l'hypothèque créée pour la garantir*").

12 A se vedea, É. Lambert, *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales) (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.)*, p. 230 („*Si l'obligation garantie est nulle, l'hypothèque l'est également …*").

13 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 66, nr. 72 („*Deuxièmement, l'hypothèque garantissant une obligation affectée de certaines modalités est soumise aux mêmes modalités*"). A se vedea și É. Lambert, *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales) (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.)*, p. 228 („*… l'hypothèque est assujettie aux mêmes modalités et aux mêmes conditions que l'obligation garantie …*").

ipotecă ce însoțește o obligație condițională (art. 1399 C.civ.) este guvernată de aceeași condiție (*i.e.*, suspensivă sau rezolutorie).

În al treilea rând, caracterul accesoriu al ipotecii îi permite să urmeze obligația principală dacă aceasta este transferată[14]. Transmisiunea ipotecii împreună cu creanța garantată este o simplă aplicație a regulii accesoriului[15]. Ipoteca este transmisă pe cale accesorie cu creanța garantată, că această creanță face obiectul unei transmisiuni pentru cauză de moarte[16] sau între vii, cu titlu universal ori cu titlu particular[17]. În ipoteza transmiterii cu titlu universal, moștenitorii creditorului culeg

14 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 67, nr. 74 (*„Troisièmement, le caractère accessoire de l'hypothèque lui permet de suivre l'obligation principale si celle-ci est transférée*"). A se vedea și É. Lambert, *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales) (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.*), p. 228 („*… le caractère accessoire de l'hypothèque lui permet de suivre l'obligation garantie lorsque cette dernière fait l'objet d'une cession de créance ou d'une subrogation …*").

15 A se vedea, A. Gouëzel, *Le nouveau droit des sûretés. Commentaire article par article*, Dalloz, Paris, 2023, p. 505, nr. 775 („*… la transmission de l'hypothèque avec la créance garantie, qui est une simple application de la règle de l'accessoire*").

16 A se vedea, Ph. Simler, Ph. Delebecque, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a VIII-a, Dalloz, Paris, 2023, p. 598, nr. 558 („*… en cas de succession, les héritiers du créancier recueillent la créance et la sûreté qui l'accompagne …*") (în caz de succesiune, moștenitorii creditorului culeg creanța și garanția care o acompaniază; t.n.).

17 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), Montchrestien, Paris, 1999, p. 520, nr. 606 (*„L'hypothèque est transmise par voie accessoire avec la créance garantie, que cette créance fasse l'objet d'une transmission à cause de mort ou entre vifs, à titre universel ou à titre particulier*"). A se vedea și Y. Picod, J.-J. Ansault, *Droit des sûretés*, ed. a IV-a [mise à jour], puf, Paris, 2022, p. 558, nr. 354 (*„L'hypothèque est transmise par voie accessoire avec la créance garantie, que cette créance fasse l'objet d'une transmission à cause de mort ou entre vifs, à titre universel ou à titre particulier*").

creanța și garanția care o asigură ori garantează[18]. În caz de pluralitate de moștenitori sau de legatari, fiecare beneficiază de indivizibilitatea ipotecii, în ciuda divizării creanței: astfel, plata de către debitor doar a unuia dintre comoștenitori nu i-ar permite să impună așa-zisa „mainlevée"[19] a garanției (*i.e.*, radierea ipotecii) până la concurența acestei plăți[20]. În situația transferului cu titlu particular, transmiterea creanței se acompaniază de cea a garanției[21]; această consecință a caracterului accesoriu al garanției (*i.e.*, ipotecii) este atașată tuturor operațiunilor translative[22]: legat particular[23], cesiune de contract[24], cesiune de creanță[25]. Cesiunea parțială a creanței

18 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, LGDJ, Paris, 2024, p. 352, nr. 488 (*„***Transfert à titre universel. -** *Les héritiers du créancier recueillent la créance et la sûreté qui la garantit*"; subl. altora).

19 „Mainlevée", în contextul unei ipoteci ori inscripțiuni ipotecare, pare conectată de radierea ipotecii. A se vedea, G. Cornu (sous la direction de), *Vocabulaire juridique*, ed. a IX-a, PUF, Paris, 2011, p. 629 („*… mainlevée … d'une inscription hypothécaire … ayant pour résultat … de permettre la radiation de l'hypothèque …*").

20 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 352, nr. 488 (*„En cas de pluralité d'héritiers ou de légataires, chacun bénéficie de l'indivisibilité de l'hypothèque … malgré la division de la créance: ainsi le paiement par le débiteur de l'un seulement des cohéritiers ne lui permettrait pas d'imposer la mainlevée de la sûreté … à concurrence de ce paiement*").

21 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 352, nr. 489 (*„***Transfert à titre particulier. -** *Le transfert de la créance s'accompagne de celui de la sûreté*"; subl. altora).

22 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 352, nr. 489 (*„Cette conséquence du caractère accessoire de la sûreté est attachée à toutes les opérations translatives …*").

23 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 352, nr. 489 („*… legs particulier …*").

24 A se vedea, M. Mignot, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a III-a, LGDJ, Paris, 2017, p. 500, nr. 1317 (*„Elle* (i.e., l'hypothèque; n.n.) *se transmet ainsi en cas de cession de contrat …*").

25 A se vedea, M. Mignot, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a III-a, LGDJ, Paris, 2017, p. 500, nr. 1317 (*„Elle* (i.e., l'hypothèque; n.n.) *se transmet ainsi*

garantate nu modifică întinderea ipotecii, care continuă să garanteze creanța în întregime; cedentul și cesionarul vor veni în concurs asupra cuantumului așa-numitei „collocation”[26] (*i.e.*, ordinea în care creditorii trebuie să fie plătiți[27]). Caracterul accesoriu al ipotecii împiedică două persoane diferite să devină una titular al ipotecii, iar cealaltă titular al creanței garantate[28]; astfel, un creditor ipotecar n-ar putea ceda creanța unei persoane și ipoteca alteia: prima ar avea între mâini o creanță chirografară și a doua un drept perfect inutil, căci acest drept nu i-ar garanta nimic[29]; eventual, ipotecarul ar putea ceda doar ipoteca, conservând creanța. Bineînțeles, într-un caz de

en cas de … cession de créance …„). A se vedea și P. Tafforeau, C. Hélaine, *Droit des sûretés. Sûretés personnelles et réelles*, ed. a IV-a, Bruylant, Bruxelles, 2025, p. 490, nr. 987 (*„L'hypothèque se transmet par voie accessoire selon les modes de droit commun: cession de créance …*”).

26 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 520, nr. 607 (*„La cession partielle de la créance garantie ne modifie pas l'étendue de l'hypothèque, qui continue à garantir la créance dans son entier; le cédant et le cessionnaire viendront en concours sur le montant de la collocation*”).

27 A se vedea, G. Cornu (sous la direction de), *Vocabulaire juridique*, ed. a IX-a, p. 191 (*„COLLOCATION - Classement des créanciers dans l'ordre où ils doivent être payés …*“).

28 A se vedea, L. Payette, *Les sûretés réelles dans le Code civil du Québec*, ed. a VI-a, Éditions Yvon Blais, Montréal, 2022, p. 134, nr. 279 („… *il* (i.e., le caractère accessoire de l'hypothèque; n.n.) *empêche deux personnes différentes de devenir l'une titulaire de l'hypothèque, l'autre titulaire de la créance garantie*”).

29 A se vedea, L. Payette, *Les sûretés réelles dans le Code civil du Québec*, ed. a VI-a, p. 145, nr. 300 (*„Un créancier hypothècaire ne pourrait céder la créance à une personne et l'hypothèque à une autre: la première aurait entre les mains une créance chirographaire et la seconde un droit parfaitement inutile, car ce droit ne lui garantirait rien du tout*”).

30 A se vedea, M. Bourassin, *Droit des sûretés*, ed. a VIII-a, Dalloz, Paris, 2024, p. 764, nr. 1137 („… **Caractère accessoire** (subl. altuia) … *lorsque la créance garantie est transmise, par cession, endossement ou* ***subrogation personnelle*** (s.n.)*, l'hypothèque se transmet automatiquement avec elle …*“).

subrogație[30] (art. 1593 C.civ.), ipoteca trece de asemenea între mâinile subrogatului[31] *solvens*.

În al patrulea rând, stingerea obligației principale o antrenează pe cea a ipotecii, ca accesoriu[32]. Așadar, caracterul accesoriu al ipotecii interzice să se pună în valoare o ipotecă odată ce datoria garantată este stinsă[33]. Nu strică să menționăm că în România, în materie de ipotecă imobiliară (*i.e.*, un drept tabular), stingerea are loc prin radierea din cartea funciară [art. 885 alin. (2) și 2428 alin. (1) C.civ.]; această radiere se va sprijini pe extincția obligației principale garantate [art. 2428 alin. (2) lit. a) C.civ.].

2 Rândurile de mai sus (*supra,* nr. 1) au scos la lumină că ipoteca este transmisă pe cale accesorie împreună cu creanța garantată. Cu adevărat, după cum bine s-a observat, ipoteca poate să se transmită pe cale accesorie[34]. Creanța este transmisă cu titlu principal și ipoteca este, de asemenea, transferată ca accesoriu[35]. Ea (*i.e.*, ipoteca) se transmite astfel, în haina accesoriului, în caz de cesiune de contract, cesiune de creanță, de subrogație sau în

31 A se vedea, É. Lambert, *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales) (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.)*, p. 237 („*… dans un cas de subrogation, l'hypothèque passe également entre les mains du subrogé …*").

32 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 68, nr. 76 (*„Quatrièmement, l'extinction de l'obligation principale entraîne celle de l'hypothèque, en tant qu'accessoire …*„). A se vedea și É. Lambert, *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales) (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.)*, p. 228 („*… l'extinction de l'obligation garantie entraîne celle de l'hypothèque …*").

33 A se vedea, L. Payette, *Les sûretés réelles dans le Code civil du Québec*, p. 133, nr. 279 (*„Le caractère accessoire de l'hypothèque interdit de faire valoir une hypothèque une fois la dette garantie éteinte …*").

34 A se vedea, M. Mignot, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, p. 500, nr. 1317 (*„L'hypothèque peut se transmettre par voie accessoire*").

35 A se vedea, M. Mignot, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, p. 500, nr. 1317 (*„La créance est transmise à titre principal, et l'hypothèque l'est également comme accessoire …*").

caz de succesiune (*i.e.*, cu titlu universal) pe motiv de deces al creditorului[36].

Unii autori ne pun în vedere că ipoteca poate fi transmisă pe cale principală, adică, independent de creanța pe care o garantează[37]. Alți doctrinari, similar, pretind că ipoteca poate să fie transferată în mod izolat, independent[38] de creanța garantată[39]; în atare ipoteză, transmisiunea este realizată fie printr-o cesiune de rang sau de anterioritate, fie printr-o subrogație în ipotecă[40] (*i.e.*, cesiune a ipotecii[41]). Hannes Westendorf pare de altă părere: el menționează că Codul civil francez conține azi o dispoziție în al său articol 2424 (actualmente, art. 2473) care consacră cesiunea de anterioritate

36 A se vedea, M. Mignot, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, p. 500, nr. 1317 *(„Elle* (i.e., l'hypothèque; n.n.) *se transmet ainsi en cas de cession de contrat …, cession de créance …, de subrogation … ou en cas de succession en raison du décès du créancier*").

37 A se vedea, M. Mignot, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, p. 501, nr. 1318 *(„L'hypothèque peut être transmise par voie principale, c'est-à-dire indépendamment de la créance qu'elle garantit*").

38 Într-o veche afacere, Casația franceză pretindea că ipoteca, accesoriu al unei creanțe, poate fi separată și face obiectul unei cesiuni independente de transmisiunea creanței înseși. A se vedea, *Cass. civ., 31 janv. 1883, in* H. Westendorf, *Le transfert des sûretés*, Defrénois, Issy-les-Moulineaux, 2015, p. 345, nr. 464, n. 150 („*… l'hypothèque, accessoire d'une créance, peut être séparée et faire l'objet d'une cession indépendante de la transmission de la créance elle-même …*").

39 A se vedea, Y. Picod, J.-J. Ansault, *Droit des sûretés*, p. 560, nr. 355 *(„L'hypothèque peut être transmise isolément, indépendamment de la créance garantie …*").

40 A se vedea, Y. Picod, J.-J. Ansault, *Droit des sûretés*, p. 560, nr. 355 *(„La transmission est réalisée … soit par une cession de rang ou d'antériorité, soit par une subrogation dans l'hypothèque*").

41 „Subrogație în ipotecă" (subrogation à l'hypothèque) și „cesiune a ipotecii" (cession de l'hypothèque) par sinonime. A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 522 („*… subrogation à l'hypothèque (cession de l'hypothèque)*").

și subrogația în ipotecă[42]; autorul susține, mai departe, că vocabularul este, totuși, înșelător în speță și că, în realitate, nu există niciodată un veritabil transfer independent al garanției (al ipotecii), care ar fi foarte problematic[43].

3 Codul civil român consacră cesiunea ipotecii, dar și cesiunea de rang [art. 2358 alin. (1) C.civ.][44], ambele, în limbajul textului

42 A se vedea, H. Westendorf, *Le transfert des sûretés*, Defrénois, Issy-les-Moulineaux, 2015, p. 345, nr. 464 (*„Le Code civil contient aujourd'hui une disposition en son article 2424 nouveau qui consacre la cession d'antériorité et la subrogation à l'hypothèque*").

43 A se vedea, H. Westendorf, *Le transfert des sûretés*, p. 345, nr. 464 (*„Le vocabulaire est, toutefois, trompeur en l'espèce. En réalité, il n'y a jamais un véritable transfert indépendant de la sûreté, qui serait très problematique*").

44 În România, cesiunea ipotecii și cea a rangului vizează atât ipoteca imobiliară, cât și ipoteca mobiliară, după cum lasă de înțeles art. 2358 alin. (3) C.civ. Acest text face referire la cartea funciară (ceea ce implică ipoteca imobiliară) și la dispozițiile care privesc opozabilitatea ipotecii mobiliare (aspect care, evident, presupune prezența unei ipoteci privitoare la un lucru mobil).
Merită să consemnăm că și în alte sisteme de drept sunt prezente ipotecile mobiliare.
În Franța, există câteva ipoteci mobiliare. A se vedea, M. Bourassin, *Droit des sûretés*, ed. a IX-a, Dalloz, Paris, 2026, p. 798, nr. 1150 (*„La réforme de 2021 a abrogé la règle ancienne selon laquelle «les meubles n'ont pas de suite par hypothèque» (C. civ., anc. art. 2398), car* ***il existe quelques hypothèques mobilières****, en l'occurrence celles portant sur des navires, des bateaux de rivière ou des aéronefs*"; s.n.).
În Québec, se ține cont de ipoteca mobiliară. A se vedea, É. Lambert, *Les sûretés*, vol. III, *Hypothèque mobilière et hypothèque ouverte (Art. 2696 à 2723 C.c.Q.)*, Éditions Yvon Blais, Cowansville, 2009, p. 7 (*„L'hypothèque est mobilière lorsqu'elle grève un meuble ou une universalité mobilière …„*). Ipoteca mobiliară are loc cu sau fără deposedare. A se vedea, É. Lambert, *Les sûretés*, vol. IV, *Hypothèque légale et certains effets de l'hypothèque (Art. 2724 à 2747 C.c.Q.)*, Éditions Yvon Blais, Cowansville, 2009, p. 423 (*„L'hypothèque mobilière a lieu avec ou sans dépossession …*"). Ipoteca convențională mobiliară cu deposedare este, de asemenea, denumită gaj. A se vedea, É. Lambert, *Les sûretés*, vol. IV, *Hypothèque légale et certains effets de l'hypothèque (Art. 2724 à 2747 C.c.Q.)*, p. 423 (*„L'hypothèque conventionnelle mobilière avec dépossession, aussi appelée gage …*").

legal, putându-se manifesta separat de creanța garantată. Totodată, Codul civil francez admite subrogația în ipotecă (*i.e.*, cesiunea ipotecii) [art. 2473 alin. (1), teza a II-a C.civ.fr.] și cesiunea de anterioritate (*i.e.*, cesiunea de rang) [art. 2473 alin. (2) C.civ.fr.]. În Québec, creditorul ipotecar poate ceda rangul său ipotecar (art. 2956 C.civ.q.)[45]; astfel, art. 2956 C.civ.q. consacră cesiunea de rang.

II Deplasarea ipotecii separat de creanța pe care o garantează (*i.e.*, cesiunea ipotecii ori subrogația în ipotecă)

4 Anterior pomenitul art. 2473 alin. (1), teza a II-a C.civ.fr. (*supra,* nr. 3) este redactat în felul acesta: „*le créancier hypothécaire peut subroger un autre créancier dans l'hypothèque et conserver sa créance*"[46] (creditorul ipotecar poate subroga un alt creditor în ipotecă și să-și conserve creanța; t.n.). La rândul lui, deja menționatul art. 2358 alin. (1) C.civ. dispune, *inter alia*, că „dreptul de ipotecă […] poate fi cedat separat de creanța pe care o garantează…". După cum s-a spus, dacă un creditor ipotecar nu poate ipoteca dreptul său (*i.e.*, dreptul de ipotecă), nimic nu îi interzice de a-l ceda direct și cu titlu principal, transmițând ipoteca însăși[47].

45 A se vedea, J. Deslauriers, A. Benadiba, *Les sûretés au Québec*, p. 306, nr. 844 (*„Le créancier hypothécaire peut céder son rang hypothécaire (art. 2956 C.c.Q.)*").

46 A se vedea, L. Leveneur (annoté sous la direction de), *Code civil*, ed. a XLIV-a, LexisNexis, Paris, 2024, p. 1774.

47 A se vedea, Ph. Simler, Ph. Delebecque, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a VIII-a, Dalloz, Paris, 2023, p. 596, nr. 555 (*„Si un créancier*

5 În cazul unei subrogații[48] în ipotecă (*i.e.*, cesiune a ipotecii), lucrurile se prezintă astfel: creditorul ipotecar, conservându-și creanța, cedează ipoteca sa fie unui alt creditor al aceluiași debitor, fie unuia dintre propriii săi creditori[49]. Într-adevăr, cesiunea ipotecii constă în aceea că un creditor ipotecar îi transferă unui creditor chirografar beneficiul ipotecii[50]; dreptul de urmărire și dreptul de preferință sunt transferate[51]; cedentul

hypothécaire ne peut hypothéquer son droit, rien ne lui interdit de le céder directement et à titre principal en transmettant l'hypothèque elle-même …").

48 Anumiți autori ne avertizează că termenul „subrogație" pare impropriu, în măsura în care subrogația este, în mod normal, legată de o plată. A se vedea, P. Ancel, O. Gout, *Droit des sûretés*, ed. a IX-a, LexisNexis, Paris, 2022, p. 223, nr. 460 *(„Le terme de subrogation … paraît assez impropre (dans la mesure où la subrogation est normalement liée à un paiement).*").

49 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 522, nr. 612 *(„**Mécanisme des conventions de subrogation à l'hypothèque** - Le créancier hypothécaire, tout en conservant sa créance, cède son hypothèque soit à un autre créancier du même débiteur, soit à l'un de ses propres créanciers*"; subl. alt.).

Desigur, o oarecare neclaritate este de notat, atunci când vine vorba despre următoarea posibilitate: creditorul ipotecar, păstrându-și creanța, vrea să cedeze ipoteca sa unuia dintre propriii lui creditori. În atare variantă, un autor vorbește despre o falsă substituire. A se vedea, H. Westendorf, *Le transfert des sûretés*, p. 346 *(„La fausse substitution: la «cession» de l'hypothèque à un créancier du bénéficiaire de l'hypothèque* (i.e., du créancier hypothécaire; n.n.) *„*). Alți doctrinari sugerează că subrogația în ipotecă se poate manifesta numai între creditorul ipotecar și un creditor chirografar al aceluiași debitor, nu și între creditorul ipotecar și propriul lui creditor. A se vedea, Y. Picod, J.-J. Ansault, *Droit des sûretés*, ed. a IV-a [mise à jour], p. 560, nr. 355 („… *le créancier hypothécaire cède sa garantie **à un créancier chirographaire du même débiteur**, tout en conservant sa propre créance*"; s.n.).

50 A se vedea, Ph. Simler, Ph. Delebecque, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a VIII-a, p. 603, nr. 563 („… *un créancier hypothécaire transfère à un créancier chirographaire le bénéfice de l'hypothèque …*").

51 A se vedea, S. Piédelièvre, *Droit des sûretés*, ed. a III-a, Ellipses, Paris, 2022, p. 438, nr. 684 *(„Le droit de suite et le droit de préférence sont transférés*").

ipotecii (odinioară ipotecar) va deveni creditor chirografar[52].

Cesiunea ipotecii (*i.e.*, subrogația în ipotecă[53]) pare să se bucure de o natură convențională; ea este un contract[54].

6 Unele explicații au fost încercate *vis-à-vis* de subrogația în ipotecă (*i.e.*, cesiunea ipotecii). Astfel, s-a pretins că subrogația în ipotecă era o cesiune virtuală a creanței sau un *nantissement*[55] al acesteia[56]. Punctul de vedere este prea puțin convingător: s-a constatat că subrogația în ipotecă, contrar cesiunii de creanță sau *nantissement*-ului, nu îi interzice debitorului să-l plătească pe

52 A se vedea, S. Piédelièvre, *Droit des sûretés*, ed. a III-a, p. 438, nr. 684 (*„Le cédant deviendra alors créancier chirographaire*").

53 Pare-se că, în Franța, dacă îi dăm credit lui Antoine Gouëzel, subrogația în ipotecă este rară în practică. A se vedea, A. Gouëzel, *Le nouveau droit des sûretés. Commentaire article par article*, p. 505, nr. 775 („*… la subrogation à l'hypothèque, **rare en pratique**, qui consiste en une substitution dans le bénéfice de la sûreté, le subrogé recueillant le droit de préférence comme le droit de suite*"; s.n.).

54 A se vedea, Ph. Simler, Ph. Delebecque, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a VIII-a, p. 603, nr. 563 (*„La convention en cause* (i.e., la subrogation dans l'hypothèque; n.n.) *n'est autre qu'une cession totale de l'hypothèque …* „). În egală măsură, a se vedea, M. Cabrillac, Ch. Mouly, S. Cabrillac, Ph. Pétel, *Droit des sûretés*, ed. a XI-a, LexisNexis, Paris, 2022, p. 733, nr. 977 (*„***La subrogation dans l'hypothèque** *… C'est la convention par laquelle, tout en conservant sa propre créance, le titulaire de l'hypothèque concède les droits qui en découlent à une autre personne pour garantir une créance qu'a cette dernière sur le propriétaire de l'immeuble grevé*"; subl. alt.).
Ținând cont de faptul că doctrinarii aici citați leagă subrogația în ipotecă de ideea de convenție, nu putem decât observa că această cesiune a ipotecii este un contract.

55 O garanție ce poartă asupra unui bun mobil incorporal (e.g., o creanță) este un *nantissement*. A se vedea, Ch. Albiges, M.-P. Dumont, *Droit des sûretés*, ed. a IX-a, Dalloz, Paris, 2024, p. 419, nr. 512 (*„Une sûreté portant sur un bien meuble incorporel est un nantissement*").

56 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 524, nr. 616 (*„On a prétendu que la subrogation à l'hypothèque était une cession virtuelle de la créance, ou un nantissement de celle-ci*").

cedentul[57] ipotecii.

Anumiți autori văd în această convenție (*i.e.*, subrogația în ipotecă) o ipotecă constituită întru profitul cesionarului asupra ipotecii cedentului[58]; ei resuscitează astfel ipoteca asupra ipotecii[59]. Bineînțeles, viziunea aceasta are slăbiciunea sa: este dificil să se asimileze subrogația în ipotecă unei constituiri de ipotecă, deoarece redactarea unui act autentic nu este cerută[60]; într-adevăr, în cazul cesiunii ipotecii (dar și a cesiunii de rang), art. 2358 alin. (2) C.civ. solicită un act în formă scrisă, fiind suficient un înscris oarecare; constituirea ipotecii imobiliare contractuale, însă, presupune un act autentic notarial [art. 2378 alin. (1) C.civ.]; desigur, în materie de ipotecă mobiliară, critica sprijinită pe forma actului își pierde din forță, căci constituirea acestui tip de ipotecă poate lua forma oricărui înscris, chiar a unuia sub semnătură privată (art. 2388 C.civ.).

În sfârșit, suntem informați că este preferabil să se recunoască că aceste convenții (*i.e.*, contractele de subrogație în ipotecă sau de cesiune a ipotecii) au o natură particulară, determinată

57 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 524, nr. 616 (*„Mais on a constaté que la subrogation à l'hypothèque, contrairement à la cession de créance ou au nantissement, n'interdit pas au débiteur de payer le cédant …*").

58 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 524, nr. 616 (*„Certains auteurs voient dans cette convention une hypothèque constituée au profit du subrogé (cessionnaire) sur l'hypothèque du subrogeant (cédant) …*").

59 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 524, nr. 616 („*… ils ressuscitent ainsi l'hypothèque sur hypothèque …*").

60 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 524, nr. 616 („*… il est d'ailleurs difficile d'assimiler la subrogation à une constitution d'hypothèque, puisque la rédaction d'un acte authentique n'est pas exigée …*").

de voința părților[61]; acestea au vrut, ni se spune, să transmită o ipotecă în limita nevoilor cesionarului[62]; de asemenea, se mai adaugă că jurisprudența analizează subrogația în ipotecă ca o transmisiune, o cesiune a ipotecii[63]. Probabil că Hannes Westendorf n-ar accepta că subrogația în ipotecă duce la o transmisiune sau la un transfer al garanției[64].

7 O chestiune prezintă, credem, o majoră importanță: cum funcționează subrogația în ipotecă (*i.e.*, cesiunea ipotecii)?

Sigur, ne vedem nevoiți să indicăm un aspect de-a dreptul crucial: subrogația în ipotecă nu detașează garanția de creanța de origine[65]. Ipoteca[66] rămâne sub dependența creanței

61 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 524, nr. 616 *(„Il est préférable de reconnaître que ces conventions ont une nature particulière déterminée par la volonté des parties …*").

62 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 524, nr. 616 („*… celles-ci ont voulu transmettre une hypothèque dans la limite des besoins du cessionnaire …*").

63 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 524, nr. 616 („*… c'est bien comme une transmission, une «cession» de l'hypothèque, que la jurisprudence analyse la subrogation*").

64 A se vedea, H. Westendorf, *Le transfert des sûretés*, p. 371, nr. 504, nota de subsol nr. 310 *(„Il s'agit de* ***la cession d'antériorité et*** *de* ***la subrogation à l'hypothèque****, mécanismes admissibles, mais qui* ***ne sont pas des transferts de la sûreté***"; s.n.).

65 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 359, nr. 501 („*… la subrogation à l'hypothèque ne détache pas la sûreté de la créance d'origine*").

66 De asemenea, ipoteca este legată de creanța cesionarului, creanță care îi servește, de acum înainte, de suport. A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 613 *(„L'hypothèque est liée à la créance du cessionnaire (subrogé), créance qui lui sert dorénavant de support*"). Chiar și așa, subrogația în ipotecă (precum cesiunea de anterioritate) nu detașează garanția de creanța inițială. A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers,

cedentului[67] (*i.e.*, creanței primare). Niște consecințe rezultă din această observație. Întâi, ipoteca nu garantează cesionarul decât în limita garanției pe care o conferea cedentului[68]; cesionarul nu va putea așadar, prin intermediul ipotecii, obține mai multe drepturi decât avea cedentul[69]; dacă ipoteca garantează o creanță de 100, garanția de care va beneficia cesionarul nu va putea depăși acest cuantum, chiar dacă el este creditor pentru 1000[70]; într-adevăr, subrogația în ipotecă nu poate agrava pasivul ipotecar cu care imobilul (sau, mai larg zicând, bunul) este grevat[71]. Apoi, stingerea creanței cedentului antrenează dispariția ipotecii[72]; această consecință creează un risc foarte

Droit des sûretés, ed. a II-a, p. 359, nr. 502 *(„Cession d'antériorité et subrogation à l'hypothèque ne détachent pas la sûreté de la créance initiale*").

67 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 *(„L'hypothèque demeure sous la dépendance de la créance du cédant …*").

68 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 *(„Elle* (i.e., l'hypothèque; n.n.) *ne garantit le cessionnaire que dans la limite de la garantie qu'elle conférait au cédant …*").

69 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 *(„Le cessionnaire ne pourra donc, par le moyen de l'hypothèque, obtenir plus de droits que n'en avait le cédant …*").

70 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 359, nr. 502 *(„Si l'hypothèque garantit une créance de 100, la garantie dont bénéficiera le cessionnaire ne pourra dépasser ce montant, même s'il est créancier pour 1 000*"). A se vedea și H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 („*… s'il est dû 1 000 au cédant et 10 000 au cessionnaire, le droit de préférence que le cessionnaire tient de l'hypothèque s'exercera seulement jusqu'à concurrence de 1 000*").

71 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 359, nr. 502 *(„La subrogation* (à l'hypothèque; n.n.) *ne peut aggraver le passif hypothécaire dont l'immeuble est grevé …*").

72 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614

grav pentru cesionarul ipotecii: plata efectuată de către debitor în mâinile cedentului suprimă garanția cesionarului[73]; cu adevărat, dacă creanța cedentului este stinsă, cesionarul nu va mai putea beneficia de ipoteca cedată[74].

8 În cazul subrogației în ipotecă (*i.e.*, cesiunii ipotecii), unora le-ar putea sări în ochi un soi de ciudățenie: creditorul ipotecar, conservându-și creanța, cedează ipoteca sa unui alt creditor[75], iar acest cedent va deveni creditor chirografar[76], dar, totodată, subrogația în ipotecă nu detașează garanția de creanța de origine[77] (*i.e.*, de creanța inițială, cea a cedentului[78]).

(„*L'extinction de la créance du cédant entraîne la disparition de l'hypothèque*"). A se vedea și Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 359, nr. 502 („*… puisque l'hypothèque reste attachée à la créance d'origine, son extinction entraînera la disparition de l'hypothèque …*").

73 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 („*Cette conséquence crée un risque très grave pour le cessionnaire de l'hypothèque: le paiement effectué par le débiteur entre les mains du cédant, supprime la garantie du cessionnaire*").

74 A se vedea, Ph. Simler, Ph. Delebecque, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a VIII-a, p. 603, nr. 563 („*… lorsque cette créance* (i.e., la créance du cédant; n.n.) *est éteinte, le cessionnaire ne pourra plus bénéficier de l'hypothèque cédée*").

75 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 522, nr. 612 („*Le créancier hypothécaire, tout en conservant sa créance, cède son hypothèque … à un autre créancier …*").

76 A se vedea, S. Piédelièvre, *Droit des sûretés*, ed. a III-a, p. 438, nr. 684 („*Le cédant deviendra … créancier chirographaire*").

77 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 359, nr. 501 („*… la subrogation à l'hypothèque ne détache pas la sûreté de la créance d'origine*").

78 În compania unei anumite configurații factuale, cedentul ar putea chiar rămâne ipotecar, în măsura în care suntem dispuși să le dăm crezare unor autori. Astfel, ne putem imagina că ipoteca garantează o creanță de 100, iar cesionarul nu este creditor decât pentru 50; un asemenea cesionar nu va beneficia de garanție decât în această limită. Într-adevăr, ni se spune că rațiunea este practică: cedentul limitează convenția la ceea ce cocontractantul

Cesiunea de rang

III

9 Cesiunea de anterioritate (*i.e.*, de rang) este o convenție între doi creditori ipotecari prin care aceștia modifică între ei ordinea de preferință, schimbând al lor rang[79]. Ea nu poartă decât asupra dreptului de preferință[80]; sigur, este vorba despre un schimb de ranguri[81].

10 Frédéric Zenati-Castaing ne permite să socotim că un soi de legătură ar exista între cesiunea de rang și antica *successio in locum*[82].

Successio in locum din dreptul roman era faptul, pentru o

său poate avea nevoie. A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 359, nr. 502, n. 23 (*„La raison est pratique: le cédant limite la convention à ce dont son cocontractant peut avoir besoin*"). Cedentul, ne informează Philippe Théry și Charles Gijsbers, rămâne, așadar, creditor ipotecar pentru surplus. A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 359, nr. 502, n. 23 (*„Le cédant demeure donc créancier hypothécaire pour le surplus*").

79 A se vedea, P. Tafforeau, C. Hélaine, *Droit des sûretés. Sûretés personnelles et réelles*, ed. a IV-a, p. 492, nr. 991 (*„La cession d'antériorité est une convention entre deux créanciers hypothécaires par laquelle ils modifient entre eux l'ordre de préférence en échangeant leur rang*").

80 A se vedea, H. Westendorf, *Le transfert des sûretés*, p. 348, nr. 468 (*„Elle ne porte que sur le droit de préférence …*").

81 A se vedea, H. Westendorf, *Le transfert des sûretés*, p. 348, nr. 468, nota de subsol nr. 171 (*„«Il s'agit d'un échange de rangs» …*").

82 A se vedea, F. Zenati-Castaing, *Sûretés réelles. Droit commun*, Éditions La Mémoire du Droit, Paris, 2024, p. 639, nr. 105 (*„C'est ce que signifie la loi lorsqu'elle définit la cession de rang comme le fait de prendre la place d'un créancier (art. 2424 al. 2 anc.; 2473 nouv. al. 2 cc), réminiscence de l'antique successio in locum*").
Art. 2473 alin. (2) C.civ.fr. sună așa: „*Il* (i.e., le créancier hypothécaire; n.n.) *peut aussi, par une cession d'antériorité, céder son rang d'inscription à un créancier de rang postérieur dont il prend la place*".

persoană, de a succeda unui creditor ipotecar, luând locul său[83]. Această situație putea să se producă atunci când un creditor de rang inferior dezinteresa creditorul cel mai bine plasat pentru a se găsi pus în locul său, pentru a exercita dreptul ce-i aparținea înaintea altora[84]. Succedându-i acestui creditor după ce l-a plătit, creditorul de rang inferior nu dobândea ipoteca creditorului de rang superior, pentru că avea deja una, ci îl înlocuia în clasamentul de care se bucura[85].

11 Cu referire la cesiunea de anterioritate sau de rang, se face vorbire despre o convenție prin care doi creditori ipotecari schimbă rangul lor asupra aceluiași imobil[86]. Așadar, natura cesiunii de rang este una contractuală și ea presupune ipoteci ce guvernează același[87] bun (în România, lucrul putând fi imobil, dar și mobil). Totodată, cesiunea de anterioritate implică doi creditori ipotecari ai aceluiași debitor, cel puțin în opinia lui Marc Mignot[88].

83 A se vedea, F. Zenati-Castaing, *Sûretés réelles. Droit commun*, p. 628 („*… la successio in locum du droit romain, qui était le fait pour une personne de succéder à un créancier hypothécaire en prenant sa place*").

84 A se vedea, F. Zenati-Castaing, *Sûretés réelles. Droit commun*, p. 628 („*Cette situation pouvait se produire lorsqu'un créancier de rang inférieur désintéressait le créancier le mieux placé pour se trouver mis à sa place afin d'exercer son droit avant les autres*").

85 A se vedea, F. Zenati-Castaing, *Sûretés réelles. Droit commun*, p. 628 („*En succédant à ce créancier après l'avoir payé, le créancier de rang inférieur n'acquérait pas l'hypothèque du créancier de rang supérieur, puisqu'il en avait déjà une, il le remplaçait dans le classement dont il jouissait*").

86 A se vedea, Y. Picod, J.-J. Ansault, *Droit des sûretés*, ed. a IV-a [mise à jour], p. 560, nr. 355 („*… la cession d'antériorité … convention par laquelle deux créanciers hypothécaires échangent leur rang sur un même immeuble*").

87 A se vedea, A. Gouëzel, *Le nouveau droit des sûretés. Commentaire article par article*, p. 505, nr. 775 („*… la cession d'antériorité, plus fréquente, qui est la convention par laquelle deux créanciers inscrits sur* ***le même*** *immeuble intervertissent leurs rangs respectifs*"; s.n.).

88 A se vedea, M. Mignot, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a III-a, p. 501, nr. 1320 („*Elle* (i.e., la cession d'antériorité; n.n.) *consiste dans la cession*

12 Cesiunea de rang presupune că doi creditori ipotecari decid să schimbe rangul lor: cel de prim rang va deveni de rang secund și invers[89]. Deci, cesiunea de anterioritate are de-a face cu ipoteci de rang diferit. Desigur, foarte apropiată (de cesiunea de rang) este convenția prin care creditori având același rang[90] decid să stabilească între ei o ordine de prioritate[91]; această convenție se analizează ca o simplă renunțare la dreptul său de preferință făcută de un creditor întru profitul unui alt creditor[92], fără să fie vorba despre o cesiune de rang.

13 Cesiunea de rang intervine între doi creditori ipotecari[93]. Bineînțeles, într-o astfel de cesiune de rang, pot fi implicate o ipotecă legală și una convențională: în Québec, în

*réciproque de **deux hypothèques** par **deux créanciers d'un même débiteur***; s.n.").

89 A se vedea, S. Piédelièvre, *Droit des sûretés*, ed. a III-a, p. 439, nr. 685 (*„Les deux créanciers* (hypothécaires; n.n.) *décident d'échanger leur rang: celui de premier rang deviendra de second rang et inversement*").

90 În România, rangul ipotecilor imobiliare se stabilește pe baza ordinii înregistrării cererilor de înscriere în cartea funciară [art. 2421 și 890 alin. (2) C.civ.]. Pe scurt, dacă se pune problema ca două ipoteci să se atașeze aceluiași imobil, rang superior va avea ipoteca ce a fost înscrisă prima în cartea funciară.

Desigur, este extrem de posibil ca două ipoteci „aflate în mâinile" a doi ipotecari distincți și care grevează un imobil să aibă același rang: e.g., cererile de înscriere în cartea funciară a acestor două ipoteci sunt primite în aceeași zi prin poștă sau curier [art. 890 alin. (3) C.civ.].

91 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 525, nr. 617 (*„Très proche est la convention par laquelle des créanciers ayant même rang décident d'établir entre eux un ordre de priorité*").

92 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 525, nr. 617 (*„Cette convention s'analyse comme une simple renonciation à son droit de préférence faite par un créancier au profit d'un autre créancier …*").

93 A se vedea, M. Boudreault, M. Lachance, *Les sûretés*, ed. a V-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2022, p. 418, nr. 686 („*… la cession de rang intervient entre deux créanciers hypothécaires*").

Mutuelle-vie des fonctionnaires du Québec, corp. d'assurances c. Groupe Commerce (Le), compagnie d'assurances, s-a spus că antreprenorul, care beneficiază de ipoteca legală, poate ceda prioritatea sa de rang unui alt creditor, detentor al unei ipoteci convenționale[94].

Ne este cu putință să ne interogăm dacă o cesiune de rang ar putea interveni între doi creditori privilegiați. Presupunând că privilegii speciale mobiliare poartă asupra aceluiași lucru, ar fi acceptabil ca vânzătorul neplătit [căruia îi aparține privilegiul mobiliar special de la art. 2339 alin. (1) lit. a) C.civ.] și retentorul [care se bucură de privilegiul special mobiliar indicat de art. 2339 alin. (1) lit. b) C.civ.] să încheie o cesiune de rang prin care vânzătorul să devină creditor de rang secund, iar retentorul să se transforme în creditor de prim rang? Răspunsul, credem, este negativ: o asemenea cesiune de rang între cei doi creditori privilegiați ar echivala cu o stipulație contrară ordinii de prioritate în caz de concurs între privilegiile speciale mobiliare, înțelegere interzisă și considerată nescrisă de art. 2339 alin. (2) C.civ.

Oare o cesiune de rang ar putea fi admisă, între o ipotecă mobiliară și un privilegiu special mobiliar[95], plecând de la premisa că cele două cauze de preferință au de-a face cu unul și același bun? Pe tărâmul dreptului *québécois*, au fost indicate următoarele: pe când o cesiune de prioritate consimțită de un creditor privilegiat în favoarea unui creditor ipotecar era admisă în virtutea Codului civil al Canadei de Jos, Codul civil al

94 A se vedea, *Mutuelle-vie des fonctionnaires du Québec, corp. d'assurances c. Groupe Commerce (Le), compagnie d'assurances*, (C.A., 2000-01-25), *in* J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, t. II, ed. a XXIV-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2021, p. 4722 (*„L'entrepreneur, qui bénéficie de l'hypothèque légale, peut céder sa priorité de rang à un autre créancier détenteur d'une hypothèque conventionnelle*").

95 Concursul dintre o ipotecă și un privilegiu special mobiliar este câștigat de privilegiu [art. 2342 alin. (1) pct. 1 și 2 C.civ.].

Québecului nu pare să mai recunoască validitatea unei asemenea convenții[96]. În Québec, în *Baie-Trinité (Municipalité de) c. Caisse populaire Desjardins de Baie-Comeau*, s-a insistat: o cesiune de rang nu poate interveni decât între creditori ipotecari[97].

14 În practică, asemenea cesiuni de prioritate (*i.e.*, de rang) intervin întru profitul creditorilor instituționali[98]. Iată un exemplu: un proprietar dorește să erijeze o construcție pe terenul său, pe care deja l-a ipotecat; în acest scop, el trebuie să împrumute; banca sa acceptă să-i împrumute fondurile necesare numai dacă este garantată de o ipotecă de prim rang; la cererea debitorului, creditorul ipotecar poate accepta să cedeze rangul său băncii; respectivul creditor ipotecar poate găsi, în această operațiune, un avantaj, drept consecință a augmentării de valoare a terenului procurată de către construcție[99].

96 A se vedea, M. Boudreault, M. Lachance, *Les sûretés*, ed. a V-a, p. 418, nr. 687 (*„Alors qu'une cession de priorité par un créancier privilégié en faveur d'un créancier hypothécaire était admise en vertu du Code civil du Bas Canada, le Code civil du Québec ne semble plus reconnaître la validité d'une telle convention*").

97 A se vedea, *Baie-Trinité (Municipalité de) c. Caisse populaire Desjardins de Baie-Comeau*, (C.A., 2003-06-12), *in* J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, t. II, ed. a XXIV-a, p. 4722 (*„Une cession de rang ne peut intervenir qu'entre créanciers hypothécaires*").

98 A se vedea, M. Bourassin, *Droit des sûretés*, ed. a VIII-a, Dalloz, Paris, 2024, p. 824, nr. 1224 (*„En pratique, de telles cessions de priorité interviennent au profit des créanciers institutionnels …*").

99 A se vedea, M. Bourassin, *Droit des sûretés*, ed. a VIII-a, Dalloz, Paris, 2024, p. 824, nr. 1224, n. 3 („*… un propriétaire souhaite ériger une construction sur son terrain, qu'il a déjà hypothéqué. À cette fin, il doit emprunter. Sa banque accepte de lui prêter les fonds nécessaires uniquement si elle est garantie par une hypothèque de premier rang. À la demande du débiteur, le créancier hypothécaire peut accepter de céder son rang à la banque. Il peut y trouver avantage en conséquence de l'augmentation de valeur du terrain procurée par la construction*").
Patrick Tafforeau și Cédric Hélaine, la rândul lor, ilustrează cesiunea de rang: un proprietar a cumpărat un imobil, ipotecându-l întru profitul vânzătorului pe credit; pentru a construi un etaj suplimentar, proprietarul se împrumută de

15 Casația franceză a stabilit că cesiunea de anterioritate, convenită între creditori ipotecari, nu acționează decât între ei, fără să poată afecta terții[100]. Cu adevărat, cesiunea de anterioritate nu poate nici profita, nici dăuna creditorilor intermediari ce au rang asupra imobilului (ori, mai cuprinzător, asupra bunului) după cedent, dar înaintea cesionarului[101]. Cesiunea de rang nu are efect decât între părțile contractante[102], ceea ce este conform principiului efectului relativ al

la o bancă, care cere o ipotecă de prim rang; vânzătorul-creditor ipotecar va consimți un schimb de ranguri, căci va beneficia de o plus-valoare importantă, prin construcția suplimentară cuprinsă în ipoteca sa prin accesiune. A se vedea, P. Tafforeau, C. Hélaine, *Droit des sûretés. Sûretés personnelles et réelles*, ed. a IV-a, p. 492-493, nr. 993 (*„Un propriétaire a acheté un immeuble en l'hypothéquant au profit de son vendeur à crédit. Pour construire un étage supplémentaire, il emprunte à une banque qui exige une hypothèque de premier rang. Le vendeur consentira un échange de rangs car il bénéficiera d'une plus-value importante, par la construction supplémentaire comprise dans son hypothèque par accession*"). Într-adevăr, ipoteca se extinde asupra lucrului ce se unește cu bunul grevat prin intermediul accesiunii [art. 2355 alin. (1) C.civ.]. Eventual, când lecturăm exemplul lui Tafforeau și Hélaine, nu strică să ne amintim că, în Franța și în România, prețul, în caz de vânzare imobiliară, este garantat de o ipotecă imobiliară legală [art. 2402 pct. 1 C.civ.fr. și art. 2386 pct. 1 C.civ.].

100 A se vedea, *Civ. 3e, 23 janv. 1973*, *in* Fr. Jacob, A. Tisserand-Martin, G. Venandet, G. Wiederkehr, X. Henry, P. Guiomard, *Code civil*, ed. a CXI-a, Dalloz, Paris, 2011, p. 2606 (*„La cession d'antériorité, convenue entre créanciers hypothécaires, n'agit qu'entre eux, sans pouvoir modifier les droits ou les obligations des autres créanciers, ni du débiteur ou de ses coobligé, ni des tiers*").

101 A se vedea, Ph. Simler, Ph. Delebecque, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a VIII-a, p. 602, nr. 562 (*„… la cession d'antériorité ne peut ni profiter, ni nuire aux créanciers intermédiaires ayant rang sur l'immeuble après le cédant, mais avant le cessionnaire*"). A se vedea și M. Cabrillac, Ch. Mouly, S. Cabrillac, Ph. Pétel, *Droit des sûretés*, ed. a XI-a, p. 733, nr. 978 (*„Cette convention* (i.e., la cession de priorité ou d'antériorité; n.n.) *ne peut pas nuire aux tiers et, en particulier, aux autres créanciers inscrits sur l'immeuble*").

102 A se vedea, Ph. Simler, Ph. Delebecque, *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a VIII-a, p. 602, nr. 562 („… la cession de rang (n.n.) *n'a d'effet qu'entre les parties contractantes*").

contractelor[103] (art. 1280 C.civ.). Un exemplu care să înfățișeze cele tocmai zise a fost imaginat: asupra aceluiași bun, A este înscris pentru 100 în prim rang, B pentru 200 în rang secund, C pentru 300 în al treilea rang; deci, B este un ipotecar intermediar, având rang după A, însă înaintea lui C; cesiunea de anterioritate ori de rang este încheiată între A și C, iar această convenție nu-i poate conferi acestuia din urmă primul rang decât pentru 100; ordinea creditorilor va fi următoarea: C pentru 100 pe primul loc, B pentru 200 pe locul secund, C pentru 200 pe locul al treilea; A pentru 100 pe locul al patrulea[104]; astfel, cesiunea de rang își produce efectele numai între A și C (*i.e.*, părțile convenției), așa încât C îl primează tot timpul pe A; desigur, ipotecarul intermediar B nu este afectat de cesiunea de rang intervenită între A și C, căci B este un terț față de contractul respectiv [B rămâne cu o ipotecă de rang secund, iar C, trecut pe primul loc, va „consuma", din valoarea bunului, aceeași sumă pe care, la început, o putea „înghiți" A (atunci când acestuia îi aparținea rangul prim): doar 100].

16 Ce se va petrece, ne putem interoga, dacă nu există creditori ipotecari intermediari, atunci când își face apariția cesiunea de rang? Astfel, presupunem că un același bun este afectat de o primă ipotecă în favoarea lui A pentru a garanta un cuantum de 40.000 $ și de o a doua ipotecă în favoarea lui B pentru a garanta un cuantum de 60.000 $[105]. Marc Boudreault și Martine Lachance cred că, dacă o cesiune de rang intervine între A și B, B

103 A se vedea, M. Boudreault, M. Lachance, *Les sûretés*, ed. a V-a, p. 425, nr. 699.1 („*… est … conforme au principe de l'effet relatif des contrats (la cession de rang ne produit ses effets qu'entre les parties concernées) …*").

104 A se vedea, Ph. Théry, Ch. Gijsbers, *Droit des sûretés*, ed. a II-a, p. 358, nr. 500, nota de subsol nr. 16 *(„Ex. pratique: A est inscrit pour 100 en 1re rang, B pour 200 en 2e rang, C pour 300 en 3e rang: la convention conclue entre A et C ne peut conférer à ce dernier le 1re rang que pour 100. L'ordre des créanciers sera le suivant: C = 100, B = 200, C = 200 et A = 100*").

105 A se vedea, M. Boudreault, M. Lachance, *Les sûretés*, ed. a V-a, p. 422, nr. 692 *(„Ainsi, supposons qu'un même bien est affecté d'une première hypothèque*

dobândește dreptul de a fi plătit în prim rang pentru 60.000 $ [106]. În măsura în care una ca aceasta are loc (*i.e.*, B trece pe primul loc pentru cuantumul de 60.000 $, iar A este plasat în rang secund pentru 40.000 $) nu are loc o agravare a pasivului ipotecar cu care bunul este grevat; constituitorul celor două ipoteci, care a acceptat ca ele să-i greveze același bun și care este terț față de contractul de cesiune de rang manifestat între ipotecarii A și B, nu este cu nimic afectat: indiferent care ipotecă ar fi de rangul 1 și care ar fi de rangul 2, pasivul ipotecar rămâne în cuantum de 100.000 $.

en faveur de (A) pour garantir un montant de 40 000 $ et d'une deuxième hypothèque en faveur de (B) pour garantir un montant de 60 000 $").

106 A se vedea, M. Boudreault, M. Lachance, *Les sûretés*, ed. a V-a, p. 422, nr. 692 *(„Si une cession de rang intervient entre (A) et (B), (B) acquiert le droit d'être colloqué au premier rang pour 60 000* $„).
Un caz din Québec ar putea conduce, pare-se, la o soluție diferită. Într-adevăr, în *Société financière internationale mercantile ltée c. Succession de Christian Tailleux*, s-a specificat: un creditor ipotecar nu poate ceda rangul său decât până la concurența cuantumului care îi este efectiv datorat. A se vedea, *Société financière internationale mercantile ltée c. Succession de Christian Tailleux*, (C.S., 1995-06-26), *in* J.-L. Baudouin, Y. Renaud, *Code civil du Québec annoté*, t. II, ed. a XXIV-a, p. 4723 *(„Un créancier hypothécaire ne peut céder son rang que jusqu'à concurrence du montant qui lui est effectivement dû*"). În clipa în care am aplica afacerea *Société financière internationale mercantile ltée* ipotezei în care, asupra aceluiași bun, A are o primă ipotecă pentru 40.000 $ și B se bucură de o a doua ipotecă pentru 60.000 $, neexistând creditori ipotecari intermediari și între cei doi ipotecari A și B intervenind o cesiune de rang, am fi îndrumați înspre rezolvarea aceasta: creditorul ipotecar A nu-și poate ceda rangul decât până la concurența cuantumului ce îi este datorat (i.e., 40.000 $).

În locul concluziilor...

17 Astfel cum am văzut mai sus (*supra,* nr. 1), una dintre consecințele care curg din caracterul accesoriu al ipotecii este aceasta: stingerea obligației principale o antrenează pe cea a ipotecii, ca accesoriu[107]. În materie de cesiune a ipotecii (*i.e.*, subrogație în ipotecă), stingerea creanței cedentului antrenează dispariția ipotecii[108] (*supra,* nr. 7). Așadar, anumiți doctrinari sunt tentați să creadă că slăbiciunea cesiunii de ipotecă [art. 2358 alin. (1) C.civ.] este că ipoteca rămâne accesoriul creanței cedentului[109]; în consecință, dacă aceasta dispare, cesionarul nu mai poate să se prevaleze de ipotecă[110]. În Franța, practica a imaginat, pentru a evita cesionarului ipotecii pericolul plății, să se asocieze convenției de subrogație o convenție de *nantissement* al creanței[111]; în același timp în care îl subrogă în ipoteca sa,

107 A se vedea, D. Pratte, *Priorités et hypothèques*, p. 68, nr. 76 („*… l'extinction de l'obligation principale entraîne celle de l'hypothèque, en tant qu'accessoire …*").

108 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 („*L'extinction de la créance du cédant entraîne la disparition de l'hypothèque*").

109 A se vedea, G. Piette, *Droit des sûretés*, ed. a XVII-a, Gualino, Paris, 2023, p. 153, nr. 390 („*La faiblesse de cette convention* (i.e., de la cession d'hypothèque; n.n.) *est que l'hypothèque demeure l'accessoire de la créance du cédant*").

110 A se vedea, G. Piette, *Droit des sûretés*, ed. a XVII-a, p. 153, nr. 390 („*Par conséquent, si celle-ci disparaît, le cessionnaire ne peut plus se prévaloir de l'hypothèque*").

111 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 („*La pratique a imaginé, pour éviter au cessionnaire de l'hypothèque le danger du paiement, d'adjoindre à la convention de subrogation une convention de nantissement de la créance …*").

creditorul ipotecar dă creanța în *nantissement* cesionarului[112]; *nantissement*-ul este notificat debitorului, ceea ce îi interzice datornicului să-l plătească pe titularul creanței[113] (*i.e.*, pe cedentul ipotecii, care și-a conservat creanța).

În România, ar fi posibil, credem, să se atașeze contractului de cesiune a ipotecii [art. 2358 alin. (1) C.civ.] o convenție de ipotecă mobiliară; în clipa în care îi transferă ipoteca (*e.g.*, imobiliară), păstrându-și dreptul de creanță, creditorul cedent constituie o ipotecă mobiliară asupra creanței sale în favoarea cesionarului; ipoteca mobiliară îi este notificată debitorului (art. 2400 C.civ.), astfel că acest debitor este oprit să-i plătească cedentului care și-a reținut creanța [art. 2401 alin. (1) C.civ.]. Una peste alta, ipoteca mobiliară asupra creanței cedentului, atașată subrogației în ipotecă dintre cedent și cesionar (art. 2358 C.civ.), ar putea fi utilizată ca mecanism de blocaj.

112 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 („*… en même temps qu'il le subroge dans son hypothèque, le créancier hypothécaire donne en nantissement la créance au cessionnaire …*").

113 A se vedea, H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), p. 523, nr. 614 („*… le nantissement est signifié au débiteur … ce qui interdit au débiteur de payer le titulaire de la créance*").

Bibliografie

Jurisprudență

Cass. civ., 31 janv. 1883, *in* Westendorf, H., *Le transfert des sûretés*, Defrénois, Issy-les-Moulineaux, 2015, p. 345, nr. 464, n. 150.

Civ. 3e, 23 janv. 1973, *in* Jacob, Fr., Tisserand-Martin, A., Venandet, G., Wiederkehr, G., Henry, X., Guiomard, P., *Code civil*, ed. a CXI-a, Dalloz, Paris, 2011, p. 2606.

Société financière internationale mercantile ltée c. Succession de Christian Tailleux, (C.S., 1995-06-26), *in* Baudouin, J.-L., Renaud, Y., *Code civil du Québec annoté*, t. II, ed. a XXIV-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2021, p. 4723.

Mutuelle-vie des fonctionnaires du Québec, corp. d'assurances c. Groupe Commerce (Le), compagnie d'assurances, (C.A., 2000-01-25), *in* Baudouin, J.-L., Renaud, Y., *Code civil du Québec annoté*, t. II, ed. a XXIV-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2021, p. 4722.

Baie-Trinité (Municipalité de) c. Caisse populaire Desjardins de Baie-Comeau, (C.A., 2003-06-12), *in* Baudouin, J.-L., Renaud, Y., *Code civil du Québec annoté*, t. II, ed. a XXIV-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2021, p. 4722.

Doctrină

Albiges, Ch., Dumont, M.-P., *Droit des sûretés*, ed. a IX-a, Dalloz, Paris, 2024.

Ancel, P., Gout, O., *Droit des sûretés*, ed. a IX-a, LexisNexis, Paris, 2022.

Baudouin, J.-L., Renaud, Y., *Code civil du Québec annoté*, t. II, ed. a XXIV-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2021.

Boudreault, M., Lachance, M., *Les sûretés*, ed. a V-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2022.

Bourassin, M., *Droit des sûretés*, ed. a VIII-a, Dalloz, Paris, 2024.

Bourassin, M., *Droit des sûretés*, ed. a IX-a, Dalloz, Paris, 2026.

Cabrillac, M., Mouly, Ch., Cabrillac, S., Pétel, Ph., *Droit des sûretés*, ed. a XI-a, LexisNexis, Paris, 2022.

Cornu, G. (sous la direction de), *Vocabulaire juridique*, ed. a IX-a, puf, Paris, 2011.

Deslauriers, J., Benadiba, A., *Les sûretés au Québec*, ed. a II-a, Wilson *&* Lafleur, Montréal, 2018.

Goicovici, J., *Dreptul relațiilor dintre profesioniști și consumatori*, Ed. Hamangiu, București, 2022.

Gouëzel, A., *Le nouveau droit des sûretés. Commentaire article par article*, Dalloz, Paris, 2023.

Jacob, Fr., Tisserand-Martin, A., Venandet, G., Wiederkehr, G., Henry, X., Guiomard, P., *Code civil*, ed. a CXI-a, Dalloz, Paris, 2011.

Lambert, É., *Les sûretés*, vol. I, *Gage commun des créanciers, priorités et hypothèques (dispositions générales)* (Art. 2644 à 2680 C.c.Q.), Éditions Yvon Blais, Cowansville, 2009.

Lambert, É., *Les sûretés*, vol. III, *Hypothèque mobilière et hypothèque ouverte* (Art. 2696 à 2723 C.c.Q.), Éditions Yvon Blais, Cowansville, 2009.

Lambert, É., *Les sûretés*, vol. IV, *Hypothèque légale et certains effets de l'hypothèque* (Art. 2724 à 2747 C.c.Q.), Éditions Yvon Blais, Cowansville, 2009.

Lambert, É., *Les sûretés*, vol. V, *Exercice des droits hypothécaires et extinction des hypothèques* (Art. 2748 à 2802 C.c.Q.), ed. a II-a, Éditions Yvon Blais, Montréal, 2019.
Leveneur, L. (annoté sous la direction de), *Code civil*, ed. a XLIV-a, LexisNexis, Paris, 2024.
Mazeaud, H. et L., Mazeaud, J., Chabas, Fr., *Leçons de droit civil*, t. III, vol. I, *Sûretés. Publicité foncière*, ed. a VII-a (par Y. Picod), Montchrestien, Paris, 1999.
Mignot, M., *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a III-a, lgdj, Paris, 2017.
Payette, L., *Les sûretés réelles dans le Code civil du Québec*, ed. a VI-a, Éditions Yvon Blais, Montréal, 2022.
Picod, Y., Ansault, J.-J., *Droit des sûretés*, ed. a IV-a [mise à jour], puf, Paris, 2022.
Piédelièvre, S., *Droit des sûretés*, ed. a III-a, Ellipses, Paris, 2022.
Piette, G., *Droit des sûretés*, ed. a XVII-a, Gualino, Paris, 2023.
Pratte, D., *Priorités et hypothèques*, ed. a V-a, Les Éditions Juste Titre, 2024.
Simler, Ph., Delebecque, Ph., *Droit des sûretés et de la publicité foncière*, ed. a VIII-a, Dalloz, Paris, 2023.
Tafforeau, P., Hélaine, C., *Droit des sûretés. Sûretés personnelles et réelles*, ed. a IV-a, Bruylant, Bruxelles, 2025.
Théry, Ph., Gijsbers, Ch., *Droit des sûretés*, ed. a II-a, lgdj, Paris, 2024.
Westendorf, H., *Le transfert des sûretés*, Defrénois, Issy-les-Moulineaux, 2015.
Zenati-Castaing, F., *Sûretés réelles. Droit commun*, Éditions La Mémoire du Droit, Paris, 2024.